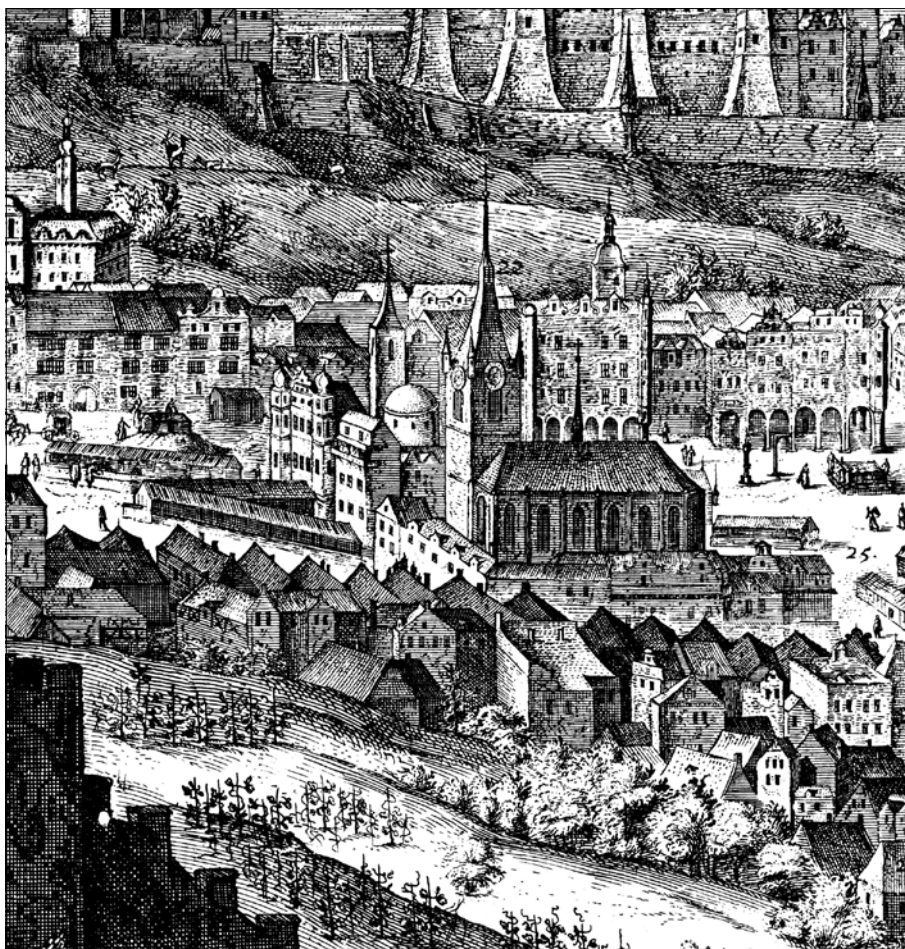

Rudolfinská Praha v detailech Sadelerova prospektu (7)

Malostranský rynek

Ondřej Ševců

Uprostřed výřezu se tyčí zvonice kostela sv. Mikuláše s charakteristickou vysokou stanovou střechou a nárožními vížkami. Věž byla vybavena hodinovým strojem, což dokládají rozměrné ciferníky, osazené patrně na všech čtyřech stranách. Umístění zvonů dokumentují rozměrná okna v horním podlaží. Věž je šířkově i výškově asi dvakrát nad-sazená. Velmi zajímavé je zpracování rotundy sv. Václava, jejíž střecha je zobrazena jako kopule, nikoliv jako kužel. Pokud budeme zobrazení považovat za věrohodné, znamenalo by to, že rotunda měla krytinu položenou přímo na rubu klenby nebo plášť střechy tvořila maltová vrstva (podobně je zpracována na rytině i střecha rotundy sv. Mar-tina na Vyšehradě, zde je však ještě vykreslena lucerna). Zástavbu lemující náměstí tvoří dílem schematizované domy, ale řada objektů je zobrazena se znalostí reálií. Je to zejména fronta domů při severní straně náměstí, kde můžeme vpravo od zvonice sv. Mikuláše snadno identifikovat renesanční průčelí paláce Smiřických čp. 6 včetně podloubí a nárožních arkýřů a dále sousední dům Na Baště, v němž roku 1541 vypukl ničivý požár. Na nároží ná-městí a Tomášské ulice (tehdy nazývané K Písecké bráně) je dobře patrný dům zvaný Lázeň čp. 518 (někdy též Šternberský, či Velikovský), s nárožním, dodnes dochovaným arkýřem na mohutném pilíři. Zajímavým detailem je věžovitý altán paláce Smiřických, v němž měla proběhnout dne 22. května 1618 schůzka radikálních českých pánů, vedoucí ke druhé pražské defenestraci. Při levém horním okraji výřezu můžeme pozorovat část renesanční podoby Thunovského paláce čp. 180 (též U Železných dveří, či palác Leslie) a to včetně šestiboké věže, zbudované ko-lem roku 1600. V horní ploše Malostranského náměstí, dříve nazývaným Vlašský plac, i v jeho dolní části můžeme pozorovat početné trhové boudy, zvl. masné krámy, najdeme zde však rovněž kašnu, pranyř a patrně i šibenici.

Rudolfinská Praha v detailech Sadelerova prospektu (7)

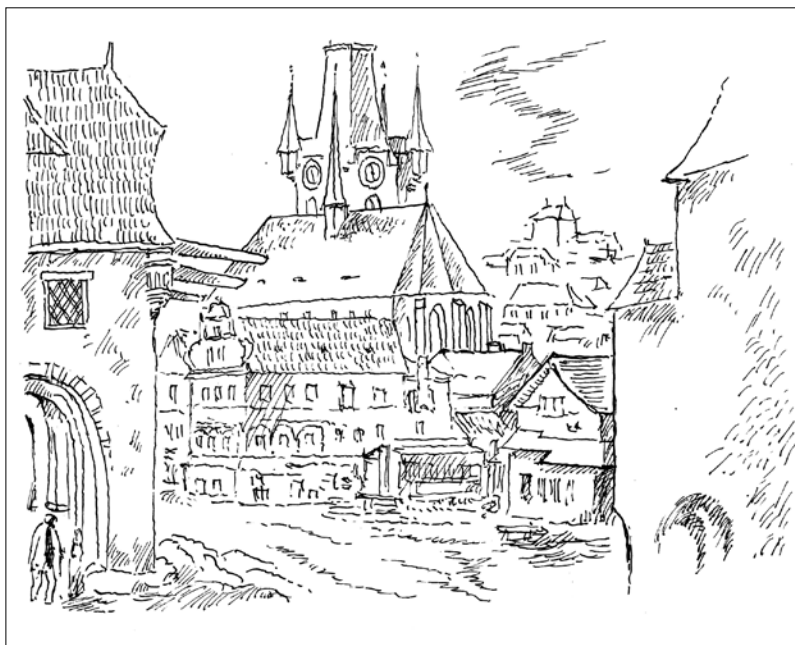
V našem sedmém zastavení putování rudolfínskou Prahou zavítáme na Malostranské náměstí, či jak je psáno v popisce rytiny na „rynk Menšího Města Pražského“. Nadsazené proporce náměstí vůči okolní zástavbě ukazují na důležitost tohoto hlavního tržního prostoru na levém břehu Vltavy i na význam souvisejících budov. Dominantou plochy byl tehdy kostel sv. Mikuláše se zvonici, vyobrazený ovšem ještě v gotické podobě (původní kostel zbudovaný v poslední čtvrtině 13. století byl po požáru v roce 1420 přestavěn). Kostel tvořila jednodlná stavba s průčelím členěným opěráky, opatřená sedlovou střechou se sanktusní vížkou a valbami. V porovnání s pozdější velkolepou barokní přestavbou (či spíše novostavbou) mohl být gotický kostel asi o třetinu užší, kratší i nižší. K objektu ještě patřila fara a při severním průčelí se rozkládal hřbitov.

Původní zvonice chrámu sv. Mikuláše stála při jeho severozápadním nároží a její rozměry byly patrně srovnatelné s dochovanou věží kostela sv. Tomáše. Vlevo od zvonice je na výjevu dobře čitelná další významná sakrální stavba, kterou byla románská rotunda sv. Václava s přilehlou věží. Rotunda byla v roce 1683 zbořena v rámci budování mohutného bloku jezuitského profesního domu. Její základy a torzo původní dlažby bylo nedávno odkryto v rámci archeologického výzkumu. Skupinu budov v okolí rotundy tvořila řada měšťanských domů, přestavěných po požáru v roce 1541 do mnohdy výstavné podoby. V těchto místech také stávala původní radnice Malé Strany. Zástavba ve středu náměstí byla uprostřed rozdělena úzkou Ševcovskou uličkou, která spojovala horní a dolní část rynku.

Pohled na náměstí je důmyslně seskládan z několika záběrů, pořízených z různých stanovišť. Zatímco scénérie se západním průčelím špalíčku domů s kostely odpovídá stanoviště asi v poloze Petřinské rozhledny, spodní, východní část náměstí je pozorována z jihu z uměle zkonstruovaného stanoviště, resp. z ptáčích perspektivy. Tomu je podřízeno i nadsazené šířkové severo-jihní měřítko náměstí, vykoupené téměř úplnou eliminací zástavby podél Sněmovní ulice. Zadní plán výjevu vyplňuje strmý jižní svah pod Hradem, naznačený plastickým šrafováním. Díky velkému zvětšení rytiny zde můžeme zahlédnout volně se pasoucí „divokou“ zvěř, která v té době oživovala úbočí Hradu. Přední plán výjevu připomíná vinice a štěpnice na východním svahu Seminářské zahrady, vlevo dole se rýsuje motiv cimbuří středověké hradby Malé Strany, tzv. Hladové zdi.

Zajímavé srovnání způsobu zobrazování a věrohodnosti otištěného výjezu nám umožňuje studium některých dobových kreseb a grafik. V případě Malostranského rynku jsou to zejména terénní skici Roelanta Saveryho, pořízené začátkem 17. století. Na otištěné repro kresbě vidíme pohled namalovaný z ústí Mostecké ulice, směřující ke kostelu sv. Mikuláše. Hlavním motivem výjevu (malovaného nepochybně v plenéru) je závěr gotického kostela s opěráky, vysoká sanktusová vížka, za níž se promítá část zvonice s motivem věžiček

a velkých ciferníků. Ve středním plánu můžeme pozorovat boudy na náměstí, náznak arkád na domě U Bílého orla (čp. 4) i jeho výpravný renesanční štít a přistavěné krámký v přízemí. Zcela vlevo se zdvíhá mohutné podloubí (dodnes dochované) Petržilkovského domu (čp. 272), a to zjevně ještě před přestavbou, spojenou s vybudování nárožního arkýře. Zajímavé jsou tři značně vysazené chrlíče, které vyváděly vodu z vnitřního úžlabí sedlových střech do rozbahněného terénu náměstí. Proporce a detaily věže odpovídají jak Sadelerově rytině, tak i dalším dostupným vyobrazením, např. grafikám Václava Hollara.

Malostranské náměstí z ústí Mostecké ulice, kolem 1611, dle kresby Roelanta Saveryho (originál uložen v Museu Simona van Gijna v Dordrechtu) překreslil Ondřej Šefců.

Pro skenování byla použita veřejně dostupná reprodukce: Filip van den Bossche / Johann Wechter / Egidius Sadeler: Velký prospekt Prahy z roku 1606. 2 listy, tisk Severografia 5, Děčín, vydal Odeon, Praha 1973. Kresba Roelanta Saveryho byla publikována v katalogu Národní galerie Olgy Kotkové: Roelandt Savery, Praha 2010.